

KÖNYVISMERTETÉS

Barczy Attila: *Kunhalmok eltemetett talajainak vizsgálata*

Érdeklődéssel lapozgattam a „*Kunhalmok eltemetett talajainak vizsgálata*” c. könyvet. A talajtan tudományában mérföldkönek számít a Barczy Attila tollából 2016 végén megjelent szakkönyv. A szerző két évtizede foglalkozik paleotalajtani kutatásokkal, és eredményei a tudományterület legjobbjai közé emelték. A 2014-ben lezárt kéziratot igen neves szakmai lektorok: Kovács Gábor, Lóczy Dénes, Tóth Albert lektorálták és javasolták kiadásra. A B/5-ös formátumú, igényes kivitelű könyv terjedelme a függelékkel együtt 202 oldal. Igen jelentős mennyiségű (369 db) (szak)irodalmat dolgozott fel, továbbá 80 ábra és 38 táblázat illusztrálja és támasztja alá mondanivalóját. Nyelvezete tudományos, mindamelllett tömör, lényegre törő.

A könyv egy életmű, amely a klasszikus tudományos közlés szabályait követve, hat nagy egységre, fejezetre tagolódik: a rövid bevezető után bemutatja és összefoglalja a témakörben végzett kutatásokat, majd a kutatás módszereivel foglalkozik, ezt követi az eredmények bemutatása és a diszkusszió, végezetül pedig az összefoglalás. Elénk tárul, hogy a komplex tájökológiai szemlélettel megáldott szerző miként kutatta és kutatja „a kunhalmok eltemetett talajait” és milyen következtetésre jut a „néma” kunhalmok vizsgálata során.

A *Bevezetés* önmagában is kerek egész: tudományterületi visszatekintés és összegzés arról, hogy mi is a paleotalajtan célja, különös tekintettel az alföldi kunhalmok paleoökológiai rekonstrukciójára. Mindez nemcsak a halmok állapotfelméréséhez, hanem megőrzéséhez is hozzájárul.

A második fejezet a témakörben korábban elvégzett kutatásokat foglalja össze az igen nagyszámú interdiszciplináris munkák eredményeire való hivatkozással, de nem minden kritika nélkül való módon: többnyire azok megállapításait elfogadva, máskor ütköztetve, kiegészítve. A Kárpát-medencei holocén időszak környezettörténete önmagában is kiválóan megállja a helyét. Röviden és tömören, mégis mindenre kiterjedően mutatja be mindazokat a változásokat melyek a klíma-táj-civilizáció kapcsolatrendszerében az elmúlt évezredekben végbementek. A Nagyalföld tájfejlődésében tapasztalható nézetkülönbségek miatt külön is foglalkozik annak tájtörténetével, különösképpen pedig annak talajgenetikai folyamataival. Mindezek után az összefoglaló néven kunhalmoknak nevezett, valójában halomsírok, azaz kurgánok elhelyezkedésével, őskori létrejöttükkel, a képződmények kutatástörténetével foglalkozik a szerző. Bemutatva azokat a sztyeppe eredetű népeket, akik Kárpát-medencei beköltözésük után temetkezési szokásaikat megtartva tovább folytatták a kurgánok építését. Nem kevésbé fontos azok mai funkciója, jelentősége és védelme.

A kutatás módszerei fejezetben megismerhetjük mindazokat a hagyományos és modern mintavételi eljárásokat, feldolgozási módszereket, talajosztályozási rendszereket, kormeghatározási és statisztikai vizsgálatokat, amelyekre a szerző a kunhalmok vizsgálatánál támaszkodott. Mindvégig hangsúlyozva, hogy mindez olyan csapatmunka keretében történt, ahol régészek, és még számos más tudományág képviselői is részt vettek.

Az *Eredmények* fejezetben aztán konkrétá válik mindez. Lenyűgöző mindaz a munka, amelyet a szerző az esettanulmányokhoz kiválasztott kilenc kelet-magyarországi és az Ural hegység előterének sztyeppterületén feltárt két rézkori halom paleotalajtani feldolgozása terén kifejtett.

A Diszkusszió két esettanulmány, a hortobágyi Csípő-halom és a tedeji Lyukas-halom komplex értékelése keretében összegzi a megállapításokat, különös tekintettel azok környezetrekonstrukciójára. Ez nagy jelentőségű, mert a kunhalmok ilyenén való széles körű vizsgálata hozzájárul a Kárpát-medence tájtörténetéhez, és új fejezetet nyit a hazai paleotalajtani és paleoökológiai kutatások sorában.

A szerzőre jellemző magas színvonalon megírt szakkönyv nemcsak azoknak ajánlható, akik a paleotalajtan iránt érdeklődnek, hanem mindazok számára is, akik tájtörténettel, tájrehabilitációval foglalkoznak, lehetnek ők egyetemi hallgatók, avagy gyakorló szakemberek.

Dr. Gyulai Ferenc
egyetemi tanár

Szent István Egyetem
Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar
Természetvédelmi és Tájgazdálkodási Intézet

KUNHALMOK ELTEMETETT TALAJAINAK VIZSGÁLATA

Barczí Attila